Poliisitarkastaja Timo Ajaste

Liikenne- ja viestintävaliokunta

liv@eduskunta.fi

Liikenne- ja viestintävaliokunnan pyyntö 7.5.2021

Poliisihallituksen lausunto: HE 71/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

1 Asia

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 71/2021 vp). Merenkulun ympäristönsuojelulakiin ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön EU:n uudistettu alusjätedirektiivi. Ehdotettavilla muutoksilla jätehuollon järjestämistä ja jätehuoltosuunnitelman laatimista koskevat vaatimukset laajenisivat koskemaan suureen osaan huvivenesatamia, kalastussatamia sekä eräitä muita satamia. Lisäksi muun muassa lain öljypäästömaksua koskevan sääntelyn soveltamisala laajennettaisiin sisävesille.

2 Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto

Poliisin näkökulmasta tarkasteltuna merenkulun ympäristönsuojelulakia koskevaan lakiesitykseen sisältyy kaksi keskeistä asiaa. Ensinnäkin 3 luvun 1 §:n muutoksella öljypäästömaksun käyttö laajentuisi koskemaan myös sisävesiä. Tällä ehdotetulla soveltamisalan laajennuksella ei olisi vaikutusta poliisin valvontatehtäviin, koska poliisi valvoo jo nykyisinkin aluksesta veteen meneviä päästöjä koskevien säännösten noudattamista sisävesillä. Muutos koskisikin sanktiointiprosessia. Öljypäästömaksun määräisi myös sisävesien osalta, poliisin tekemän esityksen perusteella, Rajavartiolaitos. Mahdollisesti maksusaatavan turvaamiseksi tarvittavan aluksen pysäyttämispäätöksen tekisi myös Rajavartiolaitos. Tarvittava yksityiskohtaisempi menettely poliisin ja Rajavartiolaitoksen välillä voidaan sopia hyvässä yhteistyössä osana PTR-rakennetta tai muulla tavoin. Uusi hallinnollinen prosessi vaatii myös sisävesialueilla operoivien poliisien kouluttamista. Koulutusmateriaaliin voidaan liittää myös muuta merenkulun ympäristölain valvontaa tukevaa tietoa.

Toinen keskeinen poliisia koskeva muutos on uuden 3 momentin lisääminen poliisin valvontatehtäviä käsittelevään 12 luvun 8 pykälään. Poliisille säädettäisiin velvollisuus valvoa vesiliikenteen valvonnan yhteydessä seurantadirektiivin soveltamisalan ulkopuolisten alusten 10 luvun 1§:n mukaista velvollisuutta jättää alukselta peräisin olevat jätteet satamaan. Hallituksen esityksen mukaan kyse olisi lähinnä bruttovetoisuudeltaan alle 300

alusten valvonnan järjestämisestä. Pykälän yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan valvonta koskisi alle 45-metrisiä huviveneitä ja kalastusaluksia. Näiden alusten jättöpakkoa koskeviin rikkomuksiin poliisi voisi puuttua muiden merensuojelun ympäristölain sekä vesiliikennelain mukaisten tehtäviensä ohessa. Tarkastusvelvoite ei sisältäsi mitään määrällistä tavoitetta. Hallituksen esityksessä todetaan lisäksi, että huviveneisiin kohdistuva valvonta olisi ennen kaikkea ennaltaehkäisevää tietoisuuden lisäämistä ja asennekasvatusta, joka sopisi hyvin yhteen poliisin nykyisten tehtävien kanssa, jotka sisältävät jo asenne- ja veneilykulttuurikasvatusta. Kyse ei olisi merkittävästä uudesta tehtävästä, vaan säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan direktiivin noudattaminen kevyimmällä mahdollisella tavalla. Käytännössä tämä valvonta nivoutuisi osaksi laajaa poliisin vesiliikenteen valvonnan kokonaisuutta. Myös tämän valvonnan ja ennaltaehkäisevän toiminnan toteuttaminen edellyttää poliisin kouluttamista tarpeellisilta osin.